

8. in 14. 4. – 9. r.

Dragi devetošolci!

V ponedeljek in torek smo obravnavali Pavčkovo Pesem o zvezdah. Učiteljica Lučka je pripravila odlično videopredstavitel, vi pa ste bili uspešni pri reševanju prek aplikacije *nearpod*.

Tudi danes bomo ostali na zvezdnem nebu. Neverjetno, koliko skladb iz slovenske glasbene zakladnice prepeva o vesolju! Poznate popevko **Zemlja pleše**? Morda pa tisto, ki se začne Čez tisoč let, ko ... To je **Orion**.

Jaka Kovač je posebej za današnjo uro pripravil kratko predstavitev ozvezdja Orion:

<https://osiksi->

[my.sharepoint.com/:p:/g/personal/jaka_kovac_osik_si/EUAhZILPgn5BuOCMeab2UVABYLYVxcsjlnvINyZYqA4UaQ?e=4%3AeW5X46&at=9&CID=a15d8102-bfb2-3b8a-388f-e4449c1bbdf4](https://osiksi-my.sharepoint.com/:p:/g/personal/jaka_kovac_osik_si/EUAhZILPgn5BuOCMeab2UVABYLYVxcsjlnvINyZYqA4UaQ?e=4%3AeW5X46&at=9&CID=a15d8102-bfb2-3b8a-388f-e4449c1bbdf4)

Pesem **Orion** Gregorja Strniše je uglasbena in jo poznamo kot zimzeleno slovensko melodijo oz. popevko, ki jo je v 60. letih prepevala Marjana Deržaj. Poiščite jo v berilu.

Oglejte si ilustracijo. Kaj bolj pritegne vaš pogled – zvezdnato nebo ali par?

Poslušajte **1. posnetek** in sproti v berilu berite pesem.

<https://www.youtube.com/watch?v=sKX1oRwg7cQ>

Vam je bila pesem všeč? Zakaj? Vas je zamorila?

Kakšno vzdušje, mislite, vlada v pesmi? Veselo, radoživo, otožno, slovesno, žalostno, temačno?

Sedaj pesem preberite še enkrat sami ali pa kateremu od družinskih članov.

Tako, sedaj že lahko poveste, kdo izpoveduje svoja občutja, misli. Kdo je **lirski izpovedovalec** (*subjekt*) ali izpovedovalka?

Sledi vsebinska analiza pesmi po kiticah. Vprašanja vas bodo vodila, da boste posamezne verze, besedne zveze lažje razumeli. Tudi s pomočjo pesniškega jezika.

1. kitica

O čem govori? Kakšna je doba »tisoč let«? Dolga ali kratka? Kaj pomeni beseda »daljen«? Kaj je Orion? Kakšen bo Orion »takrat«?

2. kitica

Od kod ta zeleni hrast, zakaj ga lirski subjekt omenja? Kdaj »takrat«? Poiščite kakšen okrasni pridevek. Je v tej kitici še katero drugo pesniško sredstvo? — Poskušajte razložiti to primero ali komparacijo v tretjem verzu. Zakaj bo (hrast) šumel kot teman spomin? Kakšen je teman spomin? Je to lep spomin ali bolj otožen? Zakaj bi bil otožen? Ker »naju«, npr. tebe in mene, takrat ne bo več.

Kako bo čez tisoč let, pa pesnik razpreda še v naslednji kitici.

3. kitica

Kaj ti pove prvi verz? Kaj izpovedovalka misli z besedno zvezo »istih zvezd«? Katere zvezde so to? Kaj pa srebrna luč zvezd? Kako si to razlagaš? (odsev, odblesk, blišč ...) Kaj bo takrat, ko bo »trepetala istih zvezd srebrna luč«, drugače? Poiščite kakšen okrasni pridevek. Najdemo še kakšno pesniško sredstvo? V prvem verzu. To je poosebitev ali personifikacija. Kdo lahko ponavadi trepeta? Človek. S čim bi lahko zamenjali glagol trepetati? (utripati, sijati, bleščati ...)

Deklica še stopnjuje svojo misel in nadaljuje.

4. in 5. kitica

Kdo je tukaj pripovedovalec? Moški ali ženska? Po čem to sklepaš? Kdaj bo to rekla tista druga deklica? (čez tisoč let)? V katerem letnem času se to dogaja? Poišči kakšen okrasni pridevek.

6. kitica

Opaziš podobnost s prvo kitico? Kakšno ponavljanje? »Čez tisoč let«, to se ponovi. To je pomembna pesniška figura, ki poudari določeno misel – tako melodično kot tudi pomensko. *Kakšen, misliš, da je ta poljub, ki odtehta celih tisoč let? Pristen.* K temu »poljubu« se bomo še vrnili pozneje, ko bomo razmišljali o sporočilu pesmi.

7. kitica

O čem govori ta kitica? Kje se je že enkrat pojavil hrast? V kateri kitici? Ugotovi, kako se spreminja hrast skozi čas. (zimzelen > prastar > podrt) Kdo bo tukaj zmagovalec v času? Orion ali hrast? In, kaj misliš, če bo Orion vedno sijal, tudi potem, ko nikogar ne bo več, in če je Orion simbol vesolja, kakšno je potem vesolje v primerjavi s človekom? *Večno*.

Vedno bliže smo sporočilu pesmi.

Zadnjo kitico pa smo že enkrat srečali. Kako bi imenovali del besedila, ki se skozi pesem večkrat ponovi? (primer iz sodobne glasbe) **Refren** ali **priпев**. To je pogost pojav v popevkah ali nasploh v današnji glasbi.

Tako, sedaj si lahko privoščimo **drugi posnetek**. Tu pa lahko zraven že pojete.

Nuška Drašček in Simfonični orkester Gimnazije Kranj

<https://www.youtube.com/watch?v=bZ-c2zPWemE>

Sedaj pa v zvezek zapišite avtorja in naslov.

Kraj dogajanja:

Čas dogajanja:

Motivi:

Izpovedovalec (lirski subjekt):

V pomoč naj vam bodo naslednje besede, besedne zveze (nekatero so odveč): večnost, dekle, pomlad, žena, minljivost, poletje, pod hrastom

Kdor želi več, naj si zapiše še:

Temelj pesmi je **nasprotje (kontrast)**:

- lepota trenutka : neskončnost,
- človek : vesolje,
- zemlja : nebo,
- človek : drevo,
- drevo : zvezda

Slikarski mojstri pa nam učiteljicam lahko pošljete kakšno svojo upodobitev te večne popevke.

Naslednjič nadaljujemo!

14. 4. – nadaljevanje Gregor Strniša: Orion

Devetošolci, zdravo!

Začenja se nov delovni teden Prejšnji je bil zaradi kulturnega dne v petek krajši (da, tudi ta bo). Kakšna se vam je zdela predstava Vihar v glavi? Kaj je bilo dobro, s čim se ne strinjate? Na ta kratka vprašanja boste odgovorili v sredo, ko boste dobili bolj ustvarjalno nalogo

Sedaj pa rešitve nalog o pesmi Gregorja Strniše Orion.

Rešitve:

Motivi: minljivost, večnost.

Kraj dogajanja: pod hrastom.

Čas dogajanja: pomladni večer.

Izpovedovalec (lirski subjekt): deklica

Pesem v berilu še enkrat preberite. Zraven poslušajte še eno, [tretjo, izvedbo](https://www.youtube.com/watch?v=d6AFV78AxRE), tokrat s Severo Gjurin: <https://www.youtube.com/watch?v=d6AFV78AxRE>

Zapis v zvezek ([modro označeno](#)):

Zunanja oblika pesmi: ([dopolnite](#))

- število kitic: ____
- število verzov: ____ in ____

Izpisali bomo nekaj prvin pesniškega jezika: ([na črte sami dopišite zahtevano](#))

Barvni pridevki: modrem (nebu), svetel, _____ (hrast), temno (drevo), _____ (spomin), _____ (luč).

Glagoli, ki delujejo zvočno ([glasovno slikanje/onomatopoiija](#)): pošumeva, šumel.

Primeri (komparacija): šumel kot teman spomin

Poosebitev (personifikacija): trepetala /.../ luč

Priпев (refren): Čez tisoč let, ko ...; _____

Kdor želi več ... (kar pišite naprej)

Zamenjevanje nedoločenosti z določenim številom: tisoč let v pomenu dolga doba

Kako pa je z rimo? Izpišite pare besed na koncu verzov, ki vas spominjajo na rime, oz. pare besed, za katere mislite, da se [glasovno, melodično ujemajo](#).

Asonanca (samoglasniški stik) je ujemanje samoglasnikov v zadnjih zlogih, npr. ne bo - nocoj, noč - drevo, luč - drug, mrak-sijal. (Ne gre za rimo, kot jo bolj pogosto srečamo. Asonanco smo obravnavali že lani v Prešernovi Turjaški Rozamundi; šlo je za ujemanje po dveh samoglasnikov v vsaki drugi vrstici: oblake - žlahtne - snubače.)

Orion je miselna (refleksivna) pesem – pesem z izrazito razmišljujočo vsebino.

Kakšno je sporočilo pesmi?

(Razlaga – ni treba pisati) Na eni strani imamo Orion, ki je predstavnik vesolja, na drugi strani pa imamo mlad par, ki predstavlja človeka (ki je minljiv v primerjavi z vesoljem). Vesolje bo obstajalo tudi čez tisoč let, ko »naju ne bo več«, ko bo pod hrastom drug par, in še tisoč in tisoč let. Toda kaj bo ostalo večno in skupaj z vesoljem? Misel se skriva v 6. kitici, v zadnjih dveh verzih.

Kaj je poleg vesolja večno? Ljubezen, ker je del vesolja, ker je prav tako skrivnostna kot vesolje. Vemo, da je ne znamo dokončno pojasniti. Ne vemo, zakaj se zgodi, zakaj sta si dva všeč.

Sporočilo pesmi je, da je človek tako kot hrast minljiv, vesolje in ljubezen pa sta večna.

Popevka (*song, šanson*) je pesem, namenjena uglasbitvi in petju. Ta pesem sodi med slovenske zimzelene popevke, uglasbil jo je Jure Robežnik.

Napiši, katera je tvoja najljubša popevka (izvajalec, naslov, lahko tudi refren). Kaj se ti pri poslušanju popevk zdi pomembnejše: besedilo ali melodija?

(Preberi še o avtorju.)

Avtor besedila je Gregor Strniša, pomemben slovenski pesnik in dramatik, ki sodi v sodobno slovensko književnost. Rodil se je leta 1930 v Ljubljani, umrl pa leta 1987. Ljubezenskih pesmi, kakor jih poznamo pri mnogih drugih, je napisal malo. V svojih pesmih se je več ukvarjal z vprašanji bivanja, veselja, časa in človekovega mesta v njem. Navduševal se je nad likovno umetnostjo, kar je prišlo do izraza tudi v njegovi prvi pesniški zbirki *Mozaiki*. Druga pesniška besedila, bolj znana kot popevke: *Mala terasa* ali *Na vrhu nebotičnika*. *Bele ladje*, *Ne prižigaj luči v temi*, *Na Zmajskem mostu*, *Vagabund*, skupaj več kot 400 besedil za popevke.

V vsem svojem življenju ni prestopil slovenske meje, menil je namreč, da lahko bistvo ali princip veselja vidiš tudi s tako majhnega koščka in ti zaradi tega ni treba potovati po svetu.

Sledi še zadnja, [četrta](#), [izvedba](#) pesmi Orion; v izvirniku jo je pela Marjana Deržaj:

<https://www.youtube.com/watch?v=CscLi6Yp5no>

Sedaj še zadnja naloga: Poslušali ste štiri izvedbe te zelo znane popevke. Napišite, katera vam je bila najbolj všeč.

1. Neimenovana izvajalka
2. Nuška Drašček in Simfonični orkester Gimnazije Kranj
3. Severa Gjurin
4. Marjana Deržaj

Naloga, ki ste jih imeli (napisati število kitic in verzov, dopisati okrasne pridevke, refren, naslov svoje najljubše popevke in glasovanje za naj izvedbo Oriona) boste poslali v sredo.